

1.2 Bedre præsentation af opgørelsen af kommunernes udgiftsbehov

Enhedsbeløb

Ved den nuværende opgørelse af kommunernes udgiftsbehov kan det være svært at se, hvilke udligningsbeløb de enkelte kriterier indgår med, idet kommunernes udgiftsbehov opgøres ud fra et system med »kriterier« og »kriterievægte« og et samlet »udgiftsbehovstal« for den enkelte kommune.

For at synliggøre og forenkle den præsentationsmæssige opgørelse af kommunernes udgiftsbehov på de enkelte områder foreslås en ny opgørelsesmåde, hvorefter kommunernes befolkningsmæssige udgiftsbehov opgøres ud fra et kronebeløb pr. indbygger i de enkelte alderstrin. Omlægningen foreslås kombineret med en anden præsentation af de sociale kriterier, jf. nedenfor.

Socialt indeks

I opgørelsen af kommunernes udgiftsbehov indgår de såkaldte sociale kriterier i dag med en fastsat vægt på 20 pct. De sociale kriterier indgår i udligningen som »paraplyvariable«, der skal beskrive nogle mere omfattende sociale årsagssammenhænge. Præsentationen af de sociale kriterier foreslås omlagt til et »socialt indeks«. Herved understreges det, at de sociale kriterier – eksempelvis »antal børn af enlige forsørgere« – ikke specifikt vedrører kommunens udgifter til børn af enlige, men at dette kriterium alene indgår som et af elementerne i beskrivelsen af kommunens generelle sociale struktur.

Præsentationen i form af et »socialt indeks« vil som metode ikke influere på udligningen mellem kommunerne, men der foreslås, jf. senere, en samtidig justering af de kriterier som indgår i opgørelsen af kommunernes sociale udgiftsbehov.

Endelighed i udgiftsbehovsudligningen

I dag foretages der både en foreløbig og en endelig opgørelse af udligningen af kommunernes udgiftsbehov. Som del af forenklingen indebærer lovforslaget, at opgørelsen af kommunernes udgiftsbehov og udligningen af forskelle i udgiftsbehov udmeldes endeligt ved første opgørelse.

1.3. Sikring af social balance – øget udligning af forskellene i kommunernes udgiftsbehov og øget tilskud til kommuner med særligt lavt beskæftningsgrundlag

Med lovforslaget stilles der forslag om en omlægning af nogle af de eksisterende kriterier, der indgår i opgørelsen af kommunernes udgiftsbehov og øget vægt til de sociale kriterier i hovedstadsområdet. Formålet er at sikre bedre overensstemmelse mellem

opgørelsen og kommunernes faktiske udgiftsbehov. Det er dog regeringens udgangspunkt, at der på dette område løbende må arbejdes henimod bedre og mere præcise metoder til opgørelse af kommunernes faktiske udgiftsbehov.

Med det samtidig fremsatte lovforslag (forslag til lov om ændring af lov om kommunal indkomstskat og forskellige andre love) fremsættes der lovforslag om forhøjelse af den statslige refusion af kommunale udgifter til boligsikring fra 40 pct. til 50 pct. Forhøjelsen af refusionssatsen for boligsikring vil i et vist omfang medvirke til at dæmpe de fordelingsmæssige konsekvenser mellem kommunerne af de øvrige dele af lovforslaget, herunder sikre en afbalanceret afvikling af den særlige fordeling af budgetgarantibeløbet, jf. senere. Forhøjelsen af refusions-satsen skal endvidere ses som led i sikringen af den sociale balance mellem kommunerne.

Lovforslaget indebærer, at der ved opgørelsen af kommunernes udgiftsbehov indregnes et særligt grundtillæg på 7,5 mio. kr., således at der tages højde for de »startudgifter«, der forekommer for alle kommuner, såvel store som små – f.eks. udgifter til kommunalbestyrelse og en vis administration.

Det nuværende »vejkriterium« (km. vej) foreslås afskaffet for både primærkommunerne og amtskommunerne. Vejkriteriet blev oprindeligt indført som kriterium for kommunernes vejudgifter, men kommunens vejlængde har isoleret set kun ringe sammenhæng med de faktiske vejudgifter, der i lige så høj grad afhænger af trafikthed mv. Kriteriet har i øvrigt været »fastfrosset« siden 1982, således at der i tilskudsopgørelsen har indgået vejlængder i 1982.

Som kriterium for kommunernes udgiftsbehov vedrørende førtidspension er der i lovforslaget indarbejdet et nyt kriterium »Erhvervsbetinget førtidspension«. Dette kriterium kan bedre end det hidtidige forklare udgiftsvariationen.

Omlægning af de sociale kriterier

I opgørelsen af kommunernes udgiftsbehov er der siden 1980 indgået forskellige »sociale kriterier«, der generelt skal beskrive nogle mere omfattende sociale årsagssammenhænge. De enkelte kriterier er normalt udvalgt ud fra forskellige analyser af de enkelte kriteriers forklaringsgrad. Kriterierne vil fremover indgå i beregningen af det sociale indeks, jf. ovenfor.

I forhold til de nuværende sociale kriterier, der bl.a. er indført i 1980, er der på flere områder behov for en justering og ajourføring, for at sikre, at kriterierne i højere grad opfanger og afspejler de aktuelle forskelle i kommunernes sociale struktur.